

Klaar voor de toekomst

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Inleiding	5
Missie, visie en kernwaarden	6
<i>Missie</i>	6
<i>Visie: het NHA in 2024</i>	6
<i>Kernwaarden.....</i>	6
Hoofdstuk 1. Bronnen veiligstellen.....	8
<i>Actielijn 1: Collectioneren.....</i>	8
<i>Actielijn 2: Duurzaam beheren.....</i>	9
<i>Actielijn 3: Informeren en adviseren</i>	11
<i>Actielijn 4: Toezicht houden</i>	12
Hoofdstuk 2. Meer mogelijk maken met data.....	15
<i>Actielijn 5: Digitaliseren en online beschikbaar stellen</i>	15
<i>Actielijn 6: Digitale toegankelijkheid en doorzoekbaarheid optimaliseren.....</i>	16
<i>Actielijn 7: Innoveren met data (NHA Lab)</i>	17
Hoofdstuk 3. Publiek faciliteren en enthousiasmeren	19
<i>Actielijn 8: Service bieden.....</i>	19
<i>Actielijn 9: Verhalen vertellen.....</i>	20
<i>Actielijn 10: Educatie verzorgen.....</i>	23
Hoofdstuk 4. Organisatie blijven ontwikkelen.....	25
<i>Actielijn 11: Samenwerkingsrelaties herijken.....</i>	25
<i>Actielijn 12: Doelgroepen kennen en bereiken</i>	26
<i>Actielijn 13: Integrale samenwerking organiseren en faciliteren</i>	27
<i>Actielijn 14: Bedrijfsvoering gezond houden.....</i>	28

Samenvatting

Dit meerjarenbeleidsplan staat in het teken van de voorbereidingen op een toekomst die voor het Noord-Hollands Archief veel en kansrijke veranderingen in petto heeft. Die toekomst is in hoge mate digitaal.

Voor het NHA als collectiecentrum bieden digitalisering en ontwikkelingen rondom artificiële intelligentie volop mogelijkheden om de collectie nog beter bruikbaar te maken. In het NHA Lab gaan we aan de slag met het innoveren met data. We gebruiken en ontwikkelen technieken op het gebied van beeld- en handschriftherkenning voor de ontsluiting van rijke bronnen zoals de notariële archieven en de beeldcollectie van Fotopersbureau De Boer. Door onze data in toenemende mate als Linked Open Data aan te bieden, maken we koppelingen mogelijk met andere databronnen binnen en buiten het NHA en bieden we onderzoekers veel nieuwe mogelijkheden.

Om onze collectiedata optimaal geschikt maken voor hergebruik door derden, investeren we de komende jaren veel in het standaardiseren en verbeteren daarvan. Ook gaan we door met het digitaliseren en online toegankelijk maken van veel geraadpleegde en/of kwetsbare bronnen. Op het programma staan onder meer het bijzondere archief van de abdij van Egmond, de burgerlijke stand en de bouwdoosiers van de aangesloten gemeenten.

Als expertisecentrum staat het NHA de overheidspartners bij om te zorgen dat hun digitale overheidsarchieven tot in lengte van jaren betrouwbaar en toegankelijk blijven. Zo voorkomen we samen digitaal geheugenverlies en maken we democratische controle op het overheidshandelen mogelijk. In het kader van het Programma Digitaal Informatiebeheer adviseren en informeren we de aangesloten overheden op het gebied van duurzaam digitaal informatiebeheer en bieden we hen voorzieningen om digitale informatie te preserven en te raadplegen.

Ten behoeve van de rijksoverheid blijven we in ieder geval tot en met 1 januari 2024 aangesloten op en meewerken aan de landelijke preserveringvoorziening van het Nationaal Archief. Voor onze decentrale overheidspartners hebben we voorlopig een eigen voorziening getroffen om er zeker van te zijn dat we onze wettelijke taak als archiefbewaarplaats voor al onze partners kunnen waarmaken. In 2022 maken we een definitieve keuze ten aanzien van onze preserveringvoorziening(en).

De komende jaren gaat de aandacht van onze adviseurs en toezichthouders vooral uit naar de aansluiting op de preserveringvoorzieningen, de selectie en overbrenging van digitale bestanden en systemen uit de beginjaren van de digitale overheid en de aanbesteding, het ontwerp en de inrichting van informatiesystemen om te zorgen dat archieffunctionaliteiten daarin worden meegenomen (*archiving by design*).

Een hoog niveau van digitale dienstverlening is essentieel om onze maatschappelijke taak als publiekscentrum onder alle omstandigheden goed te kunnen vervullen. We zorgen dat onze collectie online makkelijk te vinden en te doorzoeken is. De website van het NHA vervult daarin een spilfunctie. Deze ontwikkelen en verbeteren we voortdurend. We blijven het online aanbod van gedigitaliseerde bronnen en indexen uitbreiden en bieden de mogelijkheid om stukken op verzoek te laten scannen. Een belangrijke opgave voor de komende jaren is het vergemakkelijken van het zoeken op de website en in onze informatiesystemen. Daartoe werken we nauw samen met leveranciers van archiefsoftware. Ook gaan we meer en meer verschillende vormen van online publieksbegeleiding bieden en de bereikbaarheid per chat verruimen.

In het publiekscentrum in de Janskerk nodigen we mensen uit om de geschiedenis te ervaren. De studiezaal is minimaal 28 uur per week open om de collectie fysiek te raadplegen. In de expositieruimtes vertellen we aan de hand van historisch materiaal en gebruik makend van de modernste technieken boeiende verhalen. We handhaven de expositie over Joh. Enschedé en vernieuwen de vaste opstelling over Vrouwen in verzet. Met tijdelijke tentoonstellingen sluiten we aan op actuele gebeurtenissen in de regio, actuele maatschappelijke onderwerpen en aanwinsten in de collectie. Bij alle tentoonstellingen bieden we educatie aan. In het binnenschoolse educatiebeleid leggen we het accent op leerlingen uit het voortgezet onderwijs. We spannen ons extra in om leerlingen van vmbo en mbo te bereiken. De Haarlemse bronnen op geschiedenislokaal.nl vullen we aan met content over Velsen, Haarlemmermeer, Bloemendaal en Heemstede.

Het NHA wil de geschiedenis van Kennemerland, Amstel- en Meerlanden zo goed mogelijk documenteren. In 2021 verhuist het historisch archief van de gemeente Haarlemmermeer naar het NHA. We nemen overheidsarchieven steeds sneller over. We signaleren vroegtijdig waarover maatschappelijke beroering ontstaat en wat belangrijke gebeurtenissen zijn en spelen daarop in bij het verwerven van archieven en collecties. Het bouwen aan relaties met en vertrouwen van migrantengroepen en het verwerven van bronnen over hun leven hier is een belangrijke doelstelling voor de komende jaren.

Het organisatorisch toekomstproof maken van het NHA stelt ons voor twee grote uitdagingen: het herijken van de samenwerkingsrelaties met de overheidspartners en het integreren van onze analoge en digitale werkzaamheden.

De samenwerkingsrelatie met het rijk gieten we in een nieuwe vorm, omdat deze partner zich per 2024 terug wil trekken uit de gemeenschappelijke regeling maar wel diensten wil blijven afnemen. Het NHA wordt primair een voorziening van en voor de decentrale overheden in het verzorgingsgebied. We streven ernaar enkele van deze overheden te bewegen om deelnemer te worden aan de gemeenschappelijke regeling, zodat de basis onder onze organisatie stevig blijft. Ook blijven we samenwerken met de andere RHC's.

De komende jaren maakt het NHA een digitale sprong voorwaarts met het Programma Digitaal Informatiebeheer. Het is zaak om de kennis en ervaring uit dit programma goed te borgen en de staande organisatie geleidelijk aan zo in te richten dat de analoge en digitale werkprocessen goed zijn afgestemd en elkaar optimaal ondersteunen en versterken. Dat vergt integrale samenwerking tussen de verschillende organisatieonderdelen.

Vanuit de optiek van HR zijn daarnaast diversiteit, vitaliteit en kennis en competenties belangrijke aandachtspunten.

Het NHA is van en voor de regio en wil zichtbaar en laagdrempelig toegankelijk zijn voor iedereen. Dat streven wordt ondersteund en onderstreept door de actieve communicatie naar onze verschillende doelgroepen, waaronder de aangesloten overheden en hun ambtenaren, onderzoekers en tentoonstellingsbezoekers. Met publieksonderzoek en een publiekscampagne zorgen we ervoor dat we nog effectiever worden in onze communicatie en dat onze (naams)bekendheid toeneemt.

Inleiding

Alles beweegt in en om het Noord-Hollands Archief. Van de inhoud van onze alsmaar groeiende collectie tot de doelgroepen waarop we ons richten. Van de vormgeving van onze dienstverlening tot de manieren waarop we informatie bewaren. Van de wettelijke grondslag op basis waarvan we werken tot de samenstelling van onze gemeenschappelijke regeling. Van de manier waarop we ons werk organiseren tot de mensen die het uitvoeren.

Een route kiezen te midden van zoveel schuivende panelen is niet eenvoudig. Dat is in de afgelopen periode wel gebleken. We hebben grote delen van ons vorige meerjarenbeleidsplan succesvol uitgevoerd, maar juist onze belangrijkste opgave hebben we niet volledig kunnen realiseren. Het bleek niet haalbaar om al onze overheidspartners aan te sluiten op het rijks e-depot: het geheel van voorzieningen en afspraken voor het duurzaam beheer van digitale archieven dat we delen met en afnemen van het Nationaal Archief. De les die we hieruit geleerd hebben is deze: het Noord-Hollands Archief (hierna: het NHA) wil niet langer afhankelijk zijn van derden voor het realiseren van voorzieningen die cruciaal zijn voor de uitvoering van zijn kerntaken.

Omdat het rijk zich naar verwachting per 2024 terugtrekt uit de gemeenschappelijke regeling, wordt het NHA primair een voorziening van en voor de decentrale overheden in het verzorgingsgebied. Wij zien dat als een kans om ons provinciale en regionale profiel aan te scherpen, onze positie in Noord-Holland te versterken en de inwoners van ons verzorgingsgebied nadrukkelijker centraal te zetten in onze dienstverlening en ons publieksbeleid. We blijven wel diensten verlenen aan de rijksoverheid en samenwerken met de andere RHC's in de provinciehoofdsteden.

De toekomst is digitaal. In de afgelopen periode hebben we laten zien dat we voortdurend inspelen op de kansen die de digitalisering biedt om onze collectie nog beter bruikbaar te maken. De coronacrisis maakte eens te meer duidelijk hoe belangrijk een hoog niveau van digitale dienstverlening is om onze maatschappelijke taken onder alle omstandigheden goed te kunnen vervullen. Dat brengt ons tot de conclusie dat we nog veel meer kunnen en moeten met de digitale toegankelijkheid, herbruikbaarheid en doorzoekbaarheid van onze bronnen en data.

Net als in de fysieke wereld geldt ook in het digitale domein dat het groter en zwaarder maken van een constructie vraagt om versteviging van de fundering. Daarom geven we een *boost* aan de kwaliteit, kwantiteit en standaardisatie van onze collectiedata. Zo zorgen we dat we klaar zijn voor de toekomst en ook in de digitale samenleving kunnen blijven fungeren als de bron bij uitstek van betrouwbare informatie over zowel de lang vervlogen als de meest recente geschiedenis van Noord-Holland in het algemeen en de regio's Kennemerland en Amstel- en Meerlanden in het bijzonder.

Missie, visie en kernwaarden

Missie

Het Noord-Hollands Archief helpt organisaties om hun informatie toegankelijk en betrouwbaar te houden en helpt mensen om meer te weten te komen over hun eigen geschiedenis en die van de provincie Noord-Holland en de regio's Kennemerland en Amstel- en Meerlanden.

Visie: het NHA in 2024

Het NHA is een toekomstbestendige culturele en democratische basisvoorziening in Haarlem en. Als publiekscentrum zijn we een culturele hotspot waar geschiedenis leeft en beleefd kan worden en waar alle inwoners van de provincie een stukje van hun eigen geschiedenis kunnen terugvinden. Als collectiecentrum zorgen we dat onze collectie houdbaar, bruikbaar en zichtbaar is. Dankzij de goede kwaliteit en de laagdrempelige online beschikbaarheid van grote hoeveelheden collectiedata is de collectie optimaal te benutten voor allerlei soorten onderzoek. De innovatieve datatoepassingen die we helpen ontwikkelen, leveren verrassende geschiedverhalen en nieuwe inzichten op. Als expertisecentrum staan we de aangesloten overheidsorganisaties terzijde bij het verantwoord inrichten van hun informatiebeheer ten behoeve van de democratische verantwoording en de bedrijfsvoering. We werken, zo mogelijk met andere archief- en erfgoedinstellingen in de provincie, aan innovaties waar onze overheidspartners en ons publiek baat bij hebben.

Wat onze kerntaken betreft, staan we zoveel mogelijk op eigen benen. De samenwerking met de rijksoverheid heeft een nieuwe vorm gekregen die garandeert dat de Noord-Hollandse rijkscollectie bij ons in beheer blijft en dat het rijk de financiële verantwoordelijkheden daarvoor adequaat blijft invullen. Dankzij de toetreding van enkele nieuwe partners is de toekomst van de gemeenschappelijke regeling verzekerd.

Kernwaarden

In tijden van tanend vertrouwen in media en instituties stelt het NHA **betrouwbaarheid** als kernwaarde voorop. Wij staan voor de authenticiteit van de informatie die we beheren. Door de collectie zorgvuldig te documenteren met metadata over de ontstaans- en beheercontext, stellen wij gebruikers in staat om onze informatie te duiden en op waarde te schatten. Als organisatie en medewerkers komen we onze afspraken na en zijn we eerlijk en zelfkritisch als we daar onverhoopt eens niet in slagen.

Het NHA is **innovatief**. We omarmen de digitalisering en zoeken actief naar nieuwe datatoepassingen en technieken om het maatschappelijk en wetenschappelijk rendement van de collectie te vergroten.

Het NHA is van en voor alle inwoners van het verzorgingsgebied. We zijn, zowel online als op locatie, laagdrempelig, inclusief en uitnodigend. Dat drukken we uit in de kernwaarde **openheid**.

Samenwerking zit in ons DNA. Als gemeenschappelijke regeling verbinden we overheidspartners voor een gezamenlijk doel. Om ons werk goed te kunnen doen, hebben we veel andere partijen nodig: collega-erfgoedinstellingen, historische

verenigingen, individuele gebruikers, wetenschappers, maatschappelijke organisaties, leveranciers. Ook onze interne werkprocessen vallen of staan met goede samenwerking tussen de specialismen die onze organisatie rijk is.

Hoofdstuk 1. Bronnen veiligstellen

Het NHA stelt historische bronnen veilig om zoveel mogelijk geschiedenissen te kunnen vertellen. We werken gestaag aan de uitbreiding van onze collectie en staan pal voor de houdbaarheid van de informatie die aan ons wordt toevertrouwd. We vullen leemtes op zodat onze collectie een nog completer beeld geeft van de geschiedenis van de provincie, de aangesloten gemeenten en hun inwoners. Ook leveren we actieve ondersteuning en goede voorzieningen aan archiefvormers ten behoeve van de houdbaarheid, bruikbaarheid en zichtbaarheid van hun waardevolle informatie. Dat doen we niet alleen omwille van het culturele geheugen van Kennemerland, Amstel- en Meerlanden, maar ook met het oog op de controleerbaarheid en de bedrijfsvoering van het openbaar bestuur.

In dat kader werken we de komende jaren aan de volgende actielijnen:

1. Collectioneren
2. Duurzaam beheren
3. Informeren en adviseren
4. Toezicht houden

Actielijn 1: Collectioneren

Dankzij de wettelijke overbrengingsplicht kan het NHA rekenen op een voortdurende aanwas van overheidsarchieven. De komende periode verwachten we een grotere instroom van zowel papieren als digitale bestanden, mede door de nieuwe Archiefwet die waarschijnlijk in 2021 in werking treedt en die de overbrengingstermijn terugbrengt van twintig naar tien jaar. De gemeente Haarlemmermeer verhuist zijn historisch archief in 2021 naar het NHA. Afspraken over overbrengingen worden vastgelegd in de werkplannen die we met onze overheidspartners opstellen, zie actielijn 3.

Welke overheidsarchieven voor bewaring of vernietiging in aanmerking komen, is vastgelegd in selectielijsten. Daarnaast worden overheidsorganisaties geacht zogenaamde hotspotlijsten te maken en actueel te houden. Een 'hotspot' is een gebeurtenis of kwestie die opvallende of intensieve interactie teweegbrengt tussen overheid en burgers of tussen burgers onderling en die maatschappelijke beroering en aandacht genereert. Overheden zijn verplicht om hun informatie over hotspots blijvend te bewaren. Het NHA voert de regie bij het vaststellen van hotspotlijsten en neemt zo nodig zelf het initiatief om een hotspot aan te wijzen, zoals in het geval van de coronacrisis. Enkele van onze overheidspartners hebben al een vastgestelde hotspotlijst. De komende jaren volgt de rest.

De toepassing van selectielijsten en de samenstelling van hotspotlijsten is onderwerp van het Strategisch Informatie Overleg, zie actielijn 4.

Coronacrisis in beeld

Het NHA zorgt dat de coronacrisis in het collectieve geheugen van Noord-Holland wordt vastgelegd. Met de aangesloten overheidsorganisaties overleggen we of er in afwijking van de geldende selectielijsten archiefmateriaal van vernietiging moet worden uitgezonderd dat inzicht geeft in de omgang met de pandemie en de gevolgen daarvan. In aanvulling daarop proberen we de coronacrisis in beeld te vangen. We vragen het publiek om foto's in te sturen en geven zelf opdracht om foto's te maken.

Het NHA verzamelt ook archieven en collecties van personen en private organisaties. Onze website vermeldt welke kaders we bij verwerving hanteren en wie daarvoor onze contactpersonen zijn.

We onderscheiden passieve en actieve acquisitie. Onder passieve acquisitie verstaan we een welwillende maar kritische houding ten opzichte van materiaal dat spontaan wordt aangeboden. Actieve acquisitie betekent dat we zelf, aan de hand van de hotspotlijsten en onze 'leemtelijst', gericht op zoek gaan naar archieven en collecties.

Actieve acquisitie plegen we de komende jaren ten aanzien van hotspots en bronnen over de nieuwkomers die vanaf de jaren '60 van de vorige eeuw in onze steden en dorpen neerstreken. Met name op dit punt vertoont onze collectie een grote leemte. Omdat het hier gaat om bevolkingsgroepen die wij nog niet goed kennen en die ons nog niet weten te vinden, vergt dit allereerst flinke tijdsinvesteringen in relatiebeheer. Hierbij gelden al onze medewerkers als ambassadeur van het NHA. Mogelijk zullen deze inspanningen pas na deze beleidsperiode daadwerkelijk tot verwerving leiden, omdat het tijd kost om een vertrouwensrelatie op te bouwen.

Op aanwijzing van OCW fungeert het NHA als 'vangnet' voor wetenschapsarchieven die niet bij andere erfgoedinstellingen kunnen worden ondergebracht. Deze belangrijke functie blijven we vervullen.

Acties en resultaten:

- In 2024 beschikken alle overheidspartners over actuele hotspotlijsten. In de periode 2021-2024 documenteert het NHA de aangewezen hotspots via actieve acquisitie van particuliere archieven en collecties.
- In de periode 2021-2024 maakt het NHA verbinding met nieuwe bevolkingsgroepen die vanaf de jaren '60 hier zijn komen wonen teneinde ook hun geschiedenis te kunnen documenteren.
- Het NHA vult leemten in de collectie op en fungeert als vangnet voor wetenschapsarchieven.

Actielijn 2: Duurzaam beheren

Het duurzaam beheer van informatie is gericht op houdbaarheid, dat wil zeggen het voorkomen van schade en verval en het behoud van informatiewaarde. De daarvoor benodigde kennis en voorzieningen zijn bij het NHA aanwezig

Voor analogoog materiaal hebben we onze fysieke depots, waar de juiste bewaarcondities gewaarborgd zijn. De vrije depotruimte is beperkt. Om ruimte te winnen, brengen we gedigitaliseerde onderdelen van de rijkscollectie naar het rijkshulpdepot in Emmen en optimaliseren we het ruimtegebruik in onze eigen depots. We voorzien dat de depots desondanks vol raken en onderzoeken hoe we in extra ruimte kunnen voorzien.

De analoge archiefstukken en collectieonderdelen zijn zoveel mogelijk ontdaan van schadelijke materialen en adequaat verpakt. De bewaaromstandigheden worden structureel gemonitord en waar nodig nemen we maatregelen ter verbetering. We hebben de staat van de collectie goed in beeld. In ons eigen restauratieatelier werken we planmatig aan de uitvoering van conservering en restauratie en treffen we voorbereidingen voor digitaliseringsprojecten.

Het duurzaam bewaren van digitale informatie blijft een uitdaging. Digitale bestanden worden snel onbruikbaar of onbetrouwbaar, bijvoorbeeld doordat hardware, software

en besturingssystemen verouderen, vorm en structuur van digitale informatieobjecten steeds complexer worden en bitrot bestanden onleesbaar maakt. Om zulk verval te voorkomen, moeten digitale archieven actief worden gepreserveerd door bestandsformaten om te zetten naar een nieuwer formaat, geautomatiseerde controles uit te voeren op beschadigingen en aangetroffen beschadigingen te repareren. Dit gebeurt in een zogenaamde preservingsvoorziening: de technische omgeving die deel uitmaakt van het geheel van voorzieningen, procedures, samenwerkingsrelaties, overleg en dienstverlening dat we aanduiden met de term e-Depot.

Investeren in digitaal informatiebeheer

In het Programma Digitaal Informatiebeheer (2019-2023) werkt het NHA aan het stroomlijnen van de dienstverlening aan de overheidspartners op het gebied van digitale archieven. Het programma bestaat uit drie samenhangende onderdelen:

1. Beter bedienen van klantwensen door de invulling van de adviesrol (zie actielijn 3).
2. Innovatie op de digitale archiefpraktijk door het ontwikkelen van de digitale expertise, producten en diensten (zie actielijn 14).
3. Opzetten van een eigen preservingsvoorziening (zie hieronder) en een bijbehorende raadpleegvoorziening (zie actielijn 6).

De afgelopen jaren heeft het NHA, samen met andere regionale historische centra (RHC's) en het Nationaal Archief, hard gewerkt aan een gezamenlijk e-depot. Dat traject heeft waardevolle kennis, inzichten en ervaringen opgeleverd. Een van de inzichten die we hebben verworven, is dat de afhankelijkheden in deze samenwerking het moeilijk maken om onze verantwoordelijkheid tegenover onze decentrale overheidspartners adequaat in te vullen. We hebben zodoende pas enkele overheidspartners aan kunnen sluiten op de gemeenschappelijke preservingsvoorziening.

Dat bracht ons in 2019 tot het besluit om onze decentrale overheidspartners een eigen preservingsomgeving aan te bieden. De deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling worden hierop met voorrang aangesloten.

Voor de digitale en gedigitaliseerde rijksarchieven blijven we in ieder geval tot en met 1 januari 2024 meewerken aan en gebruik maken van de landelijke preservingsvoorziening. Ook committeren we ons aan landelijke afspraken met de andere RHC's over preservering.

Deze voorlopige oplossing is een opmaat naar een definitieve keuze in 2022. De uittreding van de rijksoverheid uit de gemeenschappelijke regeling kan van invloed zijn op onze langetermijnkeuzes ten aanzien van de preservingsvoorziening(en). Mede naar aanleiding van een landelijk onderzoek naar de toekomst van de samenwerking tussen de RHC's en het Nationaal Archief verkennen we in 2021 nieuwe samenwerkingsmogelijkheden met de andere RHC's en met archiefinstellingen in Noord- en Zuid-Holland op het gebied van preservering van digitale archieven. Daarbij is het voor ons een harde randvoorwaarde dat we zelf aan het roer blijven staan en kunnen sturen op het volgens afspraak leveren van diensten en producten aan onze overheidspartners. We werken actief mee aan gezamenlijke producten die voor het NHA en de archiefsector als geheel meerwaarde leveren, zoals een gemeenschappelijke architectuur voor preservingsdiensten.

Acties en resultaten

- Het NHA voorziet als archiefbewaarplaats in fysieke depotruimte en in een eigen conserveringsvoorziening om de groei van zowel de analoge als de digitale collectie op te kunnen vangen.
- De houdbaarheid van de analoge collectie is gegarandeerd door het handhaven van het basisniveau van preventieve conservering.
- In 2024 heeft het NHA een afgewogen keuze gemaakt en geïmplementeerd voor een langetermijnoplossing voor de conserveringsvoorziening(en).
- In 2024 zijn alle overheidspartners aangesloten op (een van) onze conserveringsvoorziening(en).

Actielijn 3: Informeren en adviseren

In het vorige meerjarenbeleidsplan spraken we de verwachting uit dat onze overheidspartners in 2020 zelfredzamer zouden zijn op het gebied van duurzaam informatiebeheer en minder vaak een beroep zouden doen op onze adviseurs. Die verwachting moeten we bijstellen. De digitale ontwikkelingen gaan zo snel en zijn soms zo onvoorspelbaar, dat met elkaar meedenken hard nodig blijft, het liefst zo vroeg mogelijk in de processen die van invloed zijn op de inrichting van het informatiebeheer.

Bilaterale werkafspraken

In samenspraak stellen we met iedere aangesloten overheidsorganisatie tweejaarlijks een werkplan op dat beschrijft wanneer zij welke archieven willen overbrengen (zie actielijn 1), wanneer en hoe zij aansluiten op onze conserveringsvoorziening (zie actielijn 2), welke beslis- en adviesmomenten er zijn (zie actielijn 3), bijvoorbeeld bij de aanschaf en/of evaluatie van informatiesystemen en op welke onderwerpen extra aandacht en/of maatwerk noodzakelijk is. Dit werkplan wordt vastgesteld in het Strategisch Informatie Overleg (zie actielijn 4).

Digitale archieven nemen steeds weer nieuwe gedaanten aan en stellen organisaties steeds weer voor nieuwe vraagstukken. Daarnaast is er nieuwe wetgeving in de maak met implicaties voor het informatiebeheer. Als expertisecentrum staan we archiefvormers terzijde om deze uitdagingen het hoofd te bieden. Voor de komende jaren verwachten we behoefte aan advies en informatie op de volgende thema's:

- (Vorbereiding op) het aansluiten op de conserveringsvoorziening(en);
- Duurzaam beheer bij en door de archiefvormer zelf;
- Aanbesteding en inrichting van informatiesystemen met inachtneming van de archiefwettelijke eisen;
- Digitale vernietiging en overbrenging;
- Inrichting en formalisering van vervanging;
- Vorbereiding op de Omgevingswet, de Wet Open Overheid en de herziene Archiefwet.

Onze adviseurs voorzien zoveel mogelijk met generieke informatie, adviezen, kaders en instrumenten in deze advies- en informatiebehoeften. Daarnaast leveren zij waar en indien nodig adviezen op maat, zowel gevraagd als ongevraagd. Vooral de zogenaamde *legacy*, de erfenis van de beginperiode van de digitale overheid, die vaak is opgeslagen op netwerkschijven en in werkapplicaties, vraagt om maatwerk en zal de komende jaren veel inzet van beide kanten vergen.

De herziene Archiefwet zal de mogelijkheid bieden om bepaalde digitale informatie, zoals ruimtelijke plannen, buiten voorzieningen van de archiefbewaarplaats om blijvend te bewaren in de systemen van de archiefvormer zelf. Om ervoor te zorgen dat deze voldoen aan de eisen van duurzaam beheer en toegankelijkheid, maakt het NHA, samen met partners zoals de VNG en andere archiefinstellingen in de regio, werk van *archiving by design*. Nog voordat er daadwerkelijk data gecreëerd worden, gaan we als adviseur in gesprek met leveranciers over de manier waarop zij hun producten kunnen laten aansluiten op de archiefregelgeving. Dat vergt onder andere aandacht voor het vastleggen van relaties en context bij de creatie van informatie, het modelleren van selectie-eisen en het voorkomen van automatische vernietiging zolang ketenpartners informatie nog moeten kunnen gebruiken.

Acties en resultaten:

- In 2021 heeft het NHA met en voor iedere overheidspartner een twejaarlijks werkplan vastgesteld dat onder meer vastlegt welke archieven wanneer worden overgebracht. In 2023 zijn al deze plannen geactualiseerd voor de periode 2023-2024.
- Het NHA verzorgt per jaar minimaal drie regio- en themabijeenkomsten voor de aangesloten overheidsorganisaties.
- Het NHA publiceert vier nieuwsbrieven per jaar voor de aangesloten overheidsorganisaties.
- Het NHA levert doorlopend gevraagd en ongevraagd maatwerkadviezen over duurzaam informatiebeheer aan de overheidspartners en aan leveranciers van informatiesystemen.
- Het NHA publiceert regelmatig infographics, FAQ's, handreikingen en richtlijnen als hulpmiddel bij de (voorbereiding van) de overbrenging van digitale overheidsinformatie.

Actielijn 4: Toezicht houden

Alle aangesloten decentrale overheidsorganisaties hebben de (plaatsvervangend) directeur van het NHA aangewezen als archivaris. Deze houdt toezicht op het beheer van de archieven die in beheer zijn bij de overheden zelf. De archiefinspecteurs voeren deze taak namens de archivaris uit. De archivaris neemt als toezichthouder een onafhankelijke positie in en rapporteert de bevindingen van de inspecteurs rechtstreeks aan de betreffende bestuurscolleges. Binnen het NHA zijn advies (meedenken vooraf) en toezicht (achteraf toetsen aan wettelijke eisen) gescheiden functies, zodat beide rollen zuiver kunnen worden ingevuld. Uiteraard werken adviseurs en inspecteurs nauw samen.

Iedere twee jaar voeren de inspecteurs bij alle aangesloten decentrale overheden een uitgebreide inspectie uit op basis van door de VNG geformuleerde Kritische Prestatie Indicatoren. In het tussenliggende jaar doen zij een beknopte vervolgininspectie om te kijken hoe met de aanbevelingen uit de KPI-inspectie wordt omgegaan en om in te zoomen op een specifiek thema, zoals de compleetheid van de zaakdossiers of de wijze van archiefbeheer in werkapplicaties.

Vervanging van analoge door digitale archiefbescheiden is vaak nodig om digitaal te kunnen werken. Dit is bij veel overheidspartners al formeel geregeld. Toch zullen de archiefinspecteurs ook de komende jaren nog steeds voorgenomen

vervangingsbesluiten en bijbehorend handboeken moeten toetsen om vast te stellen of de gekozen werkwijze en apparatuur voldoen aan de wet- en regelgeving.

De gemeente Haarlem en de provincie Noord-Holland zijn aangesloten op het rijks e-depot. Hun informatie wordt omwille van eenduidige raadpleging ook overgezet naar de eigen conserveringsvoorziening van het NHA. De aansluiting van de overige decentrale overheidspartners volgt gaandeweg de periode 2021-2024. De archiefinspecteurs controleren of de overheidsorganisaties klaar zijn voor aansluiting en voor digitale overbrenging.

Goed informatiebeheer is essentieel om de digitale overheid te laten functioneren en de democratische controle op het overheidshandelen mogelijk te maken. Daarom heeft het NHA hierover ook op managementniveau contact met de aangesloten decentrale overheden in de vorm van een jaarlijks Strategisch Informatieoverleg. Namens het NHA neemt de archivaris daaraan deel. Dit overleg bestaat al bij de meeste van de aangesloten overheidsorganisaties. We streven ernaar om dit ook bij de overige organisaties zo snel mogelijk op te zetten.

Standaard wordt in het SIO gesproken over waardering en vernietiging. Daarnaast is de houdbaarheid van de digitale archieven een belangrijk aandachtspunt. De inspecteurs en ook de adviseurs leveren input voor de SIO's. Zij houden daarnaast zelf op tactisch en uitvoerend niveau veel contact met de overheidspartners.

De inspecteurs toetsen de toepassing van de gemeentelijke selectielijst voordat de archivaris een machtiging afgeeft om archiefbescheiden daadwerkelijk te vernietigen. Steeds vaker gaat het hierbij om digitale informatie. Dit vraagt om een andere aanpak, zowel wat betreft de voordracht tot vernietiging als wat betreft de toetsing door de archiefinspecteur. De inspecteurs ontwikkelen hiervoor een nieuwe toetsingsaanpak en communiceren die met de decentrale overheden.

Bij de overbrenging van overheidsarchieven toetst de inspectie of de bestanden voldoen aan de wettelijke eisen. Momenteel gaat het nog hoofdzakelijk om papieren archieven. De komende jaren verschuift het accent naar digitale archieven. Met name de overgangperiode van analoge naar digitale archiefvorming en de hybride archieven die daaruit ontstonden, stellen zowel de zorgdrager als het NHA voor grote uitdagingen en vergen maatwerk. Bij de te kiezen oplossing voor dit vraagstuk staat de toegankelijkheid van de bestanden voor de ambtenaren en andere gebruikers voorop.

Acties en resultaten:

- De bestuurscolleges hebben zicht op de kwaliteit van het beheer van de niet-overgebrachte archieven van de aangesloten decentrale overheden dankzij de jaarlijkse inspecties door de toezichthouders van het NHA.
- De overheidspartners zijn dankzij de toetsing van het NHA verzekerd van een doel- en rechtmatige inrichting van het vervangingsproces; van de kwaliteit van de digitale archivering en een soepele aansluiting op de digitale conserveringsvoorziening; van de rechtmatige vernietiging van analoge en digitale archiefbescheiden en de goede, geordende en toegankelijke staat van over te brengen archieven.

Hoofdstuk 2. Meer mogelijk maken met data

Het NHA zorgt dat er geschiedenis geschreven kan worden. We faciliteren actieve gebruikers van de collectie, zodat die een constante stroom van nieuwe verhalen en inzichten kunnen genereren. We willen dat onze collectie online makkelijk te vinden en te doorzoeken is, op manieren die de internetgeneratie gewend is. Ook willen we onze data geschikt maken voor hergebruik door derden. Dat alles vergt gestandaardiseerde collectiedata van hoge kwaliteit.

In dat kader werken we de komende jaren aan de volgende actielijnen:

5. Digitaliseren en online beschikbaar stellen
6. Digitale toegankelijkheid en doorzoekbaarheid optimaliseren
7. Innoveren met data

Actielijn 5: Digitaliseren en online beschikbaar stellen

Digitaliseren van bronnen doen we altijd met het publiek voor ogen. De prioriteit ligt allereerst bij bronnen die veel geraadpleegd worden en/of als basisbronnen gelden voor verschillende soorten onderzoek. Concreet gaat het de komende jaren om de burgerlijke stand en de bouwdoossiers.

De rijkscollectie bevat dubbelen van de aktes van de burgerlijke stand van alle gemeenten in Noord-Holland. We werken gestaag door aan de digitale beschikbaarstelling en doorzoekbaarheid daarvan.

Bouwdoossiers worden veelvuldig gebruikt door mensen die een huis kopen of verbouwen. Daarom willen we deze dienstverlening digitaal en zo goed en efficiënt mogelijk laten verlopen. Dit vraagt inspanningen, zowel van het NHA als van de gemeenten, ten behoeve van de digitalisering en de standaardisering van metadata (adres, huisnummer, postcode en plaats) en de koppeling daarvan aan het bouwdoossier.

In de afgelopen jaren zijn diverse bestanden geïndexeerd met behulp van onze vrijwilligers en zijn bestaande indexen gedigitaliseerd. Voor zover deze indexen nog niet op de website gepubliceerd zijn, doen we dat de komende periode. Uitgangspunt daarbij is dat gepubliceerde indexen verwijzen naar online toegankelijke scans. Dat vergt nog het nodige digitaliseringswerk.

Ook de kwetsbaarheid van bronnen voor schade en verval kan een reden zijn voor digitalisering, zoals in het geval van het archief van de abdij van Egmond. Dit bijzondere archief bevat naast het oudste stuk van onze hele collectie - een pauselijke akte uit 1140 - een schat aan gegevens die veel meer aandacht van onderzoekers verdient. Door de meest kwetsbare delen te digitaliseren, beschermen we het archief en maken we het gebruik ervan makkelijker.

Naast dit alles houden we ruimte om andere projecten van onze wensenlijst te doen. Prioriteiten daarvoor worden per jaar gesteld en hangen onder andere af van technische mogelijkheden, capaciteit en de behoeften van het publiek.

Op de wensenlijst

Het publiek ziet graag dat we de online-beeldbank uitbreiden. We hebben plannen voor de collectie kaarten en tekeningen van de provinciale griffie en diverse kleinere en zeer gevarieerde beeldcollecties, waaronder de fotocollecties van Provinciale Waterstaat, het Provinciaal Electriciteitsbedrijf Noord-Holland en de glas-in-lood ontwerpen van glazenier Willem Bogtman.

Bronnen waarvoor zowel lokaal als landelijk veel belangstelling is en die we met nieuwe technieken veel beter doorzoekbaar kunnen maken, zijn de gemeentelijke raadsnotulen, de transportaktes in het Oud-Rechterlijk Archief van Haarlem, de Memories van Successie en de strafvonnissen van de rechtbanken in Noord-Holland. Oude kranten zijn voor bijna iedereen interessant en digitaliseren we stukje bij beetje. Voor de komende jaren staan de IJmuider Courant en het Haarlems Dagblad (1961-1970) op de verlanglijst.

Acties en resultaten:

- Aktes van de burgerlijke stand zijn online beschikbaar zodra de openbaarheidsbeperking vervalt en worden direct na openbaarmaking via *crowdsourcing* geïndexeerd.
- In 2024 zijn de bouwdoSSIers van Haarlem, Velsen en daarnaast nog enkele aangesloten gemeenten gedigitaliseerd en online beschikbaar en doorzoekbaar.
- In 2022 zijn alle geïndexeerde bestanden gedigitaliseerd en online beschikbaar en doorzoekbaar.
- In 2024 zijn de charters van het archief van de abdij van Egmond gedigitaliseerd en online beschikbaar en doorzoekbaar.

Actielijn 6: Digitale toegankelijkheid en doorzoekbaarheid optimaliseren

De collectie van het NHA omvat meer dan 50 strekkende kilometer aan overheidsinformatie, particuliere archieven en bijzondere collecties. De digitalisering biedt ongekenDe mogelijkheden om deze enorme hoeveelheid materiaal beter toegankelijk en makkelijker doorzoekbaar te maken.

Gestandaardiseerde collectiedata van uitstekende kwaliteit vormen een randvoorwaarde om de toegankelijkheid en doorzoekbaarheid van de collectie te verbeteren en digitale innovaties te kunnen doorvoeren ten behoeve van het publiek. Daarom voeren we in de komende periode een kwaliteitsslag uit op onze collectiedata. We verrijken deze met elementen die de vindbaarheid en de interpreteerbaarheid verbeteren en vergemakkelijken, zoals locatie- of persoonsgegevens. Dit doen we idealiter geautomatiseerd, zie daarvoor actielijn 7.

Dit traject is van invloed op alle primaire processen, van back- tot frontoffice. Daarom beginnen we met het opstellen en intern afstemmen van een integraal databeleid en een bijbehorend verbeterplan.

Binnenkomende overheidsarchieven worden door de overheidspartners toegankelijk gemaakt. Ook bij de verwerving van particuliere archieven en collecties streven we ernaar het materiaal in goede, geordende en toegankelijke staat te ontvangen. Bij overbrenging van analoge archieven vullen we de aangeleverde toegang aan met gegevens over de locatie in het depot en nemen we deze op in het

collectiebeheerssysteem. Bij de opname van *digital born* archieven bewerken we de data en metadata, voegen we de juiste structurering toe en checken we de bestanden op de technische volledigheid en integriteit. Daarnaast doorlopen we een proces voor de opname en correcte weergave van het materiaal.

Alle nieuwverworven archieven en collecties zijn idealiter binnen een jaar voorzien van een online beschikbare toegang. Een uitzondering maken we voor de collectie van Museum Enschedé, die we sinds 2015 in beheer hebben. Het toegankelijk maken van deze uitzonderlijk grote en complexe collectie vergt nog forse inspanningen, waaraan we op basis van een met alle betrokken afdelingen afgestemd projectplan verder werken.

Internetgebruikers zijn gewend dat zoektermen automatisch worden aangevuld, spelfouten worden herkend, zoekresultaten worden gerangschikt naar relevantie en gerelateerde informatie wordt getoond. Die kant moeten we ook op met het zoeken op onze website, maar tot dusver biedt archiefsoftware daar nog geen mogelijkheden voor. Als medeontwikkelaar van de raadpleegvoorziening die toegang geeft tot de bestanden in de conserveringsvoorziening willen en kunnen we dat veranderen. De kennis en ervaring die we daarbij opdoen, gebruiken we vervolgens om ook in gesprek te gaan met de leveranciers van zoekoplossingen voor de website.

Acties en resultaten:

- In 2021 beschikt het NHA over een integraal databeleid dat richting geeft aan de planning en uitvoering van de optimalisatie van de collectiedata. Nadere doelstellingen op dit punt worden in dit plan geformuleerd.
- In 2022 zijn alle collectiedata opgenomen in en/of gemigreerd naar het collectiebeheerssysteem MAIS-Flexis.
- Alle nieuwverworven archieven en collecties zijn binnen een jaar na binnenkomst via een digitale toegang online doorzoekbaar.
- In 2021 hebben we een projectplan voor de inventarisatie en het toegankelijk maken van de collectie van Museum Enschedé. Nadere doelstellingen t.a.v. dit project worden in dit plan geformuleerd.

Actielijn 7: Innoveren met data (NHA Lab)

Gestandaardiseerde en verrijkte collectiedata zijn een grondstof voor nieuwe koppelingen en datatoepassingen die archiefonderzoek makkelijker en leuker maken en waarvan we veel nieuwe geschiedverhalen en historische inzichten kunnen verwachten. We kiezen deels voor het toepassen en doorontwikkelen van innovaties van derden, deels voor zelf innoveren en experimenteren. We zijn steeds alert op nieuwe kansrijke ontwikkelingen en mogelijkheden.

We werken hierbij samen met externe partijen zoals wetenschappers en andere erfgoedinstellingen. Het NHA is partner van de [READ-COOP](#) en werkt aan de doorontwikkeling van technieken die de toegankelijkheid van archieven kunnen verbeteren.

Archiefcollecties zijn door hun omvang en bewerkelijkheid vaak alleen globaal toegankelijk. Artificiële intelligentie (AI) biedt nieuwe kansen om deze veel fijnmaziger te ontsluiten. Dankzij geautomatiseerde handschriftherkenning (*Handwritten Text Recognition*, HTR) kan de computer steeds beter oude handschriften ontcijferen en doorzoeken. De komende jaren verwachten we daarmee de doorzoekbaarheid van

handgeschreven materiaal sterk te kunnen verbeteren. In 2019 begonnen we met het inzetten van HTR voor het *full text* doorzoekbaar maken van de archieven van negentiende-eeuwse Haarlemse notarissen, die boordevol verhalen zitten. Dat project ronden we in 2021 af. Voortbouwend op deze ervaring gaan we vanaf 2022 verder met andere geschikte bronnen.

Ook op de beeldcollectie passen we AI toe om de doorzoekbaarheid kunnen verbeteren.

Fotografisch Geheugen

In het project Fotografisch Geheugen (2020-2022) gebruikt het NHA automatische beeldherkenning om 2.000.000 beelden van Fotopersbureau De Boer toegankelijk te maken. Samen met het publiek trainen we het computerbrein om beeldmateriaal te herkennen en op een nieuwe manier doorzoekbaar aan te bieden. In een pilot testen we of we de persfoto's kunnen koppelen aan de bijbehorende krantenartikelen in het Haarlems Dagblad en de IJmuider Courant.

Linked Open Data (LOD) is een manier van aanbieden van data die het makkelijker maakt om (automatisch) verbindingen te leggen met andere databronnen. Dat zorgt ervoor dat informatie via steeds meer ingangen vindbaar is en dat er nieuwe inzichten kunnen ontstaan. De komende jaren gaan we experimenteren met de toepassing van LOD op de notariële archieven en met de aan de collectiedata toegevoegde locatiegegevens, waarmee we een geografische zoektool willen maken. Op basis van die ervaringen maken we verdere plannen voor de toepassing van LOD binnen het NHA.

Crowdsourcing, het online laten meewerken van vrijwilligers aan het toegankelijk maken van gescand archiefmateriaal, heeft de afgelopen jaren een hoge vlucht genomen. Op deze manier is niet alleen voor tientallen mensjaren aan werk verzet, maar is ook de betrokkenheid van het publiek bij ons werk sterk toegenomen. Op dat succes borduren we graag voort. Het werken met vrijwilligers op locatie wordt beperkt. De verbinding tussen NHA en de online vrijwilligers onderhouden we met persoonlijk contact en periodieke activiteiten op locatie. Studenten op het gebied van *digital humanities* en *data science* nodigen we actief uit om de goudmijn van onze digitale collectiedata te helpen ontginnen.

Acties en resultaten:

- In 2021 zijn de negentiende-eeuwse Haarlemse notariële archieven online beschikbaar en *full text* doorzoekbaar met HTR.
- In 2022 is de collectie Fotopersbureau De Boer online beschikbaar en doorzoekbaar met beeldherkenning.
- In 2024 hebben we ervaring met LOD en een plan voor de verdere toepassing daarvan.
- De toegankelijkheid en doorzoekbaarheid van de collectie verbetert doorlopend door de inzet van innovatieve technieken en werkwijzen en de samenwerking met publiek, wetenschappers, studenten en andere erfgoedinstellingen.
- Het NHA heeft productieve en tevreden online vrijwilligers die zich verbonden voelen met het NHA.

Hoofdstuk 3. Publiek faciliteren en enthousiasmeren

Het NHA houdt geschiedenis levend. In de Janskerk en online laten we zien wat we hebben, bieden we toegang en hulp en stimuleren we het publiek om zich verder in het verleden te verdiepen. Het publiekscentrum nodigt uit om de geschiedenis te ervaren. In de studiezaal, waar mensen eigenhandig aan de slag kunnen met eeuwenoude stukken om zwart op wit het bestaan bevestigd te krijgen van hun voorouders of kennis te maken met de vorige bewoners van hun huis. En in de expositieruimtes, waar we op een laagdrempelige manier aan de hand van historisch materiaal en gebruik makend van de modernste technieken boeiende verhalen vertellen over de geschiedenis van Noord-Holland, Haarlem en de gemeenten in Kennemerland, Amstel- en Meerlanden. We gaan verbinding aan met ons publiek en helpen hen zich te verbinden met hun verleden en dat van hun stad, dorp, streek en provincie.

In dat kader werken we de komende jaren aan de volgende actielijnen:

8. Service bieden
9. Verhalen vertellen
10. Educatie verzorgen

Actielijn 8: Service bieden

Achter de schermen doen we er alles aan om de inwoners van Noord-Holland en andere geïnteresseerden een rijke collectie te bieden die optimaal bruikbaar is. Als publiekscentrum stellen we die goudmijn open zodat mensen die zelf verder kunnen ontginnen. Het accent komt daarbij in toenemende mate te liggen op digitale dienstverlening. We streven naar het verbeteren van de klanttevredenheid en blijven deze onderzoeken en analyseren.

Een mooi rapport

In het klanttevredenheidsonderzoek van 2019 scoorde het NHA een 7,9; een prachtig rapportcijfer. Het onderzoek geeft ook aan waar het nog beter kan. Onze gebruikers hechten aan een persoonlijke en vriendelijke benadering, een snelle afhandeling van vragen, duidelijkheid over de levertijden van scanverzoeken, een groter digitaal aanbod, actuele informatie over digitaliserings- en toegankelijkheidsprojecten, meer uitleg over te volgen zoekstrategieën en een makkelijkere manier van zoeken op onze website.

De website van het NHA is continu in ontwikkeling. Voor de website als servicekanaal zijn de voornaamste functies 'zoeken en vinden', 'verzamelen en gebruiken' en 'helpen en delen'. Prioriteit heeft het vergemakkelijken van het zoeken op de website. De verbeteringen die we doorvoeren in de datakwaliteit (actielijn 6) en de innovaties op datagebied (actielijn 7) zullen daar de komende jaren voor zorgen. Met het oog op de functie 'verzamelen en gebruiken' voegen we steeds meer digitale bronnen en indexen toe.

Om het publiek te helpen en onze kennis met hen te delen, willen we op de website meer (vormen van) publieksbegeleiding bieden. We verkennen de mogelijkheden om

korte filmpjes en infographics aan te bieden, bijvoorbeeld om het publiek op weg te helpen met veel geraadpleegde en moeilijk te doorgronden bronnen. Persoonlijk contact is een belangrijk onderdeel van 'helpen en delen'. Rechtstreeks en persoonlijk klantcontact draagt bovendien bij aan de klanttevredenheid. Onze medewerkers zijn daarom via allerlei kanalen direct bereikbaar voor het publiek. Voor de digitale dienstverlening zijn mail en chat de belangrijkste contactpunten. Het contact via de chat, waarmee we in 2019 zijn gestart, is het snelst. We breiden de chatdienst verder uit, bij voorkeur uit in samenwerking met andere Noord-Hollandse archiefinstellingen. We streven ernaar zoveel mogelijk vragenstellers via de chat te helpen, omdat de ervaring leert dat dat het snelst en het meest plezierig werkt. Om de accurate en tijdige afhandeling van publieksmail te kunnen garanderen verbeteren we de registratie van binnenkomst en opvolging daarvan.

Landelijke platforms zijn belangrijk om onze bronnen makkelijk vindbaar te maken en goed doorzoekbaar aan te bieden. Ook daarvoor vormt het werk aan de datakwaliteit en de data-innovaties een belangrijke randvoorwaarde. We zorgen dat stamboomonderzoekers onze bronnen kunnen vinden via wiewaswie.nl, geïnteresseerden in WO II via oorlogsbronnen.nl en gebruikers van historische kranten via onze Krantenviewer en delpher.nl. In de komende periode bieden we historisch-geografisch materiaal aan via hisgis.nl. Deze landelijke platforms bieden optimale zoekmogelijkheden voor het specifieke materiaal waar zij zich op richten.

Via de service *Scannen op verzoek* kan het publiek op aanvraag stukken laten digitaliseren voor zover de materiële staat het toelaat. We leveren de scans rechtstreeks aan de aanvrager en stellen deze op de website van het NHA ook beschikbaar voor anderen. Vanwege de grote belangstelling voor deze dienst kijken we hoe we de capaciteit en kwaliteit daarvan verder kunnen optimaliseren.

De studiezaal blijft een onmisbaar onderdeel van onze service. Sommige onderzoekers moeten originele stukken kunnen raadplegen. En voor iedereen is het een belevenis om een eeuwenoud stuk in handen te houden, zeker als dat over je eigen geschiedenis gaat. Vooralsnog handhaven we de openingstijden op het niveau van 2020. We helpen de bezoekers klantgericht, efficiënt en met kennis van zaken.

Acties en beoogde resultaten:

- De klanttevredenheid stijgt, met name op het punt van de content en de gebruiksvriendelijkheid van de website, het serviceniveau en het klantcontact.
- Het NHA is minimaal 20 uur per week bereikbaar via chat, waarvan minimaal 6 buiten kantooruren.
- Specifieke data van het NHA zijn benaderbaar via de geëigende landelijke erfgoedplatforms.
- Het NHA digitaliseert doorlopend archiefstukken en collectieonderdelen op aanvraag.
- De studiezaal is minimaal 28 uur per week geopend.

Actielijn 9: Verhalen vertellen

We stimuleren zoveel mogelijk mensen om onze collectie te ontdekken en er zelf mee aan de slag te gaan. In tentoonstellingen, op onze website, in lessen en lezingen nodigen we daartoe uit. Met de herinrichting van de Janskerk en de komst van de

permanente tentoonstelling over Joh. Enschedé in 2019 hebben we een grote stap gemaakt als publiekscentrum. De locatie is een culturele hotspot die een toegankelijke uitstraling heeft en uitnodigt om geschiedenis te beleven, onderzoek te doen en te studeren.

Met vaste en tijdelijke tentoonstellingen in de Janskerk laten wij het publiek het verleden ervaren aan de hand van authentieke documenten en objecten. Wij laten zien wat wij in huis hebben en wat de collectie te vertellen heeft. Alle tentoonstellingen gaan gepaard met een educatief programma en met digitale elementen die uitnodigen om verder op onderzoek uit te gaan.

De vaste expositie over drukkerij Joh. Enschedé blijft de hele beleidsperiode gehandhaafd en wordt periodiek aangevuld met wisseltentoonstellingen. Hiermee spreken we naast een breed publiek ook specifieke doelgroepen aan, zoals grafici, designers en gezinnen met kinderen, die in het Historisch DrukLAB zelf aan de slag kunnen.

De vaste expositie *Vrouwen in verzet* wordt vernieuwd, net als het bijbehorende educatieve programma.

Inspelen op het actuele verleden

Met tijdelijke tentoonstellingen spelen we in op actuele maatschappelijke onderwerpen, jubilea, herdenkingen en aanwinsten in de collectie. Te denken valt aan stadsuitbreidingen van Haarlem, de opening van de nieuwe zeesluis in IJmuiden of de viering van het 425-jarig jubileum van de Haarlemse bibliotheek, de opname van het archief van de gemeente Haarlemmermeer of van nieuwe objecten uit de Provinciale Atlas.

Elke tentoonstelling bevat activerende elementen: mogelijkheden om een eigen verhaal te delen bijvoorbeeld, of om beeldmateriaal te creëren en te uploaden. Zo nodigen we uit tot betrokkenheid van het publiek en denken we nieuwe ambassadeurs voor het archief te vinden. Rondom de exposities organiseren we activiteiten en themadagen voor onder meer gezinnen, om ook het jonge publiek kennis met ons te laten maken.

We onderschrijven het belang van inclusiviteit bij al onze tentoonstellingen en randprogrammering en streven ernaar om deze toegankelijk te maken voor mensen met een fysieke beperking. Wat betreft onderwerpskeuze, inhoudelijke invulling en taalgebruik houden we rekening met de culturele diversiteit van de bevolking van het verzorgingsgebied.

Verhalen vertellen doen we niet alleen in de Janskerk, maar ook online. Onze website fungeert behalve als serviceloket nadrukkelijk ook als etalage. Hier maken we op speciale webpagina's ruimte om de geschiedenis van Noord-Holland en de aangesloten gemeenten te tonen en te vertellen. We besteden er aandacht aan bijzondere objecten uit de collectie en lichten nieuwe ontwikkelingen uit, zoals de digitalisering van een specifieke bron, de restauratie van een stuk of de verwerving van een particulier archief. Ook delen we er ontdekkingen en onderzoeksresultaten. Op die manier laten we ook zien wat we als NHA doen om de geschiedenis levend te houden.

Naast onze eigen website beheren we in opdracht van de provincie het digitale platform Oneindig Noord-Holland (onh.nl), dat talloze verhalen en nieuwsartikelen bevat voor een breed publiek.

In de Janskerk bieden we lokale organisaties gelegenheid om activiteiten te organiseren die onze rol als culturele hotspot onderstrepen. We bewaken daarbij het profiel van het NHA als plek waar geschiedenis leeft. De activiteiten die we onderdak bieden, hebben een relatie met geschiedenis, archieven en/of andere vormen van erfgoed.

Acties en resultaten:

- Vanaf 2021 is in de Janskerk de geheel vernieuwde vaste expositie *Vrouwen in verzet* te zien.
- Het NHA programmeert minimaal twee wisseltentoonstellingen per jaar over uiteenlopende thema's die een relatie hebben met de actualiteit en/of met ontwikkelingen in en om de collectie en die inhoudelijk en qua invulling aansprekend zijn voor cultureel diverse bezoekersgroepen.
- De website van het NHA bevat per aangesloten overheidsorgaan een speciale webpagina met historische en collectiegerelateerde content die aansluit op de actualiteit.
- De activiteiten van derden die we hosten, versterken de Janskerk als plek waar geschiedenis leeft.

Actielijn 10: Educatie verzorgen

De gemiddelde leeftijd van archiefbezoekers ligt hoog, niet alleen in het NHA maar ook landelijk. Educatie is een instrument om daar verandering in te brengen. Daarom herijken we het educatiebeleid. We focussen daarbij op verbetering van de kwaliteit van de goedlopende pakketten voor scholen en maken ruimte voor de ontwikkeling van nieuwe programma's voor onderbelichte doelgroepen. Daarnaast blijven we educatie aanbieden bij al onze tentoonstellingen (zie actielijn 9).

Voor de bovenbouw van het primair onderwijs bieden we gelegenheid voor een eerste kennismaking met archieven, in de vorm van een programma dat via het Cultuurmenu van Hart Cultuur in School aan scholen in Zuid-Kennemerland worden aangeboden. Buitenschools bieden we een programma voor 6- tot 12-jarigen in het Historisch DrukLAB, dat aansluit op de Joh. Enschedé-tentoonstelling.

We investeren komende periode vooral in het voortgezet onderwijs. Daarbij besteden we extra aandacht aan vmbo- en mbo-leerlingen, die we tot dusver maar mondjesmaat bereiken. Met hen diepen we onderwerpen verder uit en focussen we op bronnen en de reflectie daarop.

Op geschiedenislokaal.nl stellen we, in samenspraak met scholen, primaire bronnen over de geschiedenis van Haarlem en omstreken voor het onderwijs beschikbaar. Deze online omgeving is tegen betaling ook te gebruiken door andere archiefinstellingen in het land. De opbrengst daarvan wordt geïnvesteerd in de doorontwikkeling van het platform.

Digitaal lokaal

Via het mede door het NHA ontwikkelde educatieve platform [Geschiedenislokaal](#) presenteren erfgoedinstellingen een keur aan digitale bronnen voor het onderwijs, zoals foto's, documenten, objecten, plattegronden en filmfragmenten. De bronnen kunnen geraadpleegd worden via het bronnenoverzicht op de homepage of via de themapagina's. De thema's zijn gebaseerd op lokale en door het onderwijsveld gevraagde onderwerpen. De bronnen zijn gratis te downloaden op hoge resolutie voor gebruik in presentaties op bijvoorbeeld het digibord of profielwerkstukken. Om de leerlingen te helpen met het lezen en begrijpen van oude teksten, bevat de site transcripties en hertalingen van de aangeboden bronnen.

Als deelnemer van de stichting Erfgoed Haarlem dragen we bij aan de ontwikkeling van erfgoedbrede educatieprogramma's voor het onderwijs en aan de organisatie van de Museumnacht Kids.

Voor universitaire en hbo-studenten verzorgen we werkcolleges over archieven en bronnenonderzoek, waarbij de focus ligt op onderzoeksmogelijkheden, onderzoeksvaardigheden, onderzoek doen en het werken met (collectie)data. We willen graag dat deze eerste kennismaking leidt tot vervolfbezoek voor onderzoek dat tot scripties en publicaties leidt. Dat vergt aandacht voor de follow-up van de contacten met de studenten na afloop van hun werkcolleges in het archief.

Voor volwassenen organiseren we elk jaar een symposium over een historisch thema en vier *Historische cafés*, met onder meer lezingen van NHA-medewerkers. De Stichting Vrienden van het Noord-Hollands Archief en de historische verenigingen van Haarlem zijn daarbij onze samenwerkingspartners.

Het NHA speelt tevens een actieve rol bij de totstandkoming van educatieve programma's voor een breed publiek, zoals de Maand van de Geschiedenis, het Geschiedenisfestival en de website watstaetdaer.nl, die mensen helpt om oud schrift te leren lezen.

Acties en resultaten:

- In 2021 beschikt het NHA over een geactualiseerd educatiebeleid.
- Het NHA biedt bij elke vaste en tijdelijke tentoonstelling een educatieprogramma aan.
- Jaarlijks ontvangt het NHA circa 45 groepen van basisscholen, voortgezet onderwijs, mbo, hbo en universiteiten.
- Geschiedenislokaal.nl is in 2022 voorzien van content over de gemeenten Velsen, Haarlemmermeer en in 2024 over de gemeenten Bloemendaal en Heemstede.
- Het aantal archiefinstellingen dat gebruik maakt van geschiedenislokaal.nl groeit van 15 in 2020 tot 20 in 2024.

Hoofdstuk 4. Organisatie blijven ontwikkelen

Het NHA streeft ernaar te werken als een geoliede machine: goed op elkaar ingespeeld en soepel schakelend bij veranderingen en ontwikkelkansen.

Digitale bronnen, datatoepassingen en online dienstverlening worden weliswaar steeds belangrijker, maar onze collectie is grotendeels analoog en het zien van en werken met de authentieke analoge stukken blijft een onmisbaar deel van de historische sensatie die we mensen willen bieden. Om effectief te kunnen functioneren, moeten de analoge en digitale werkprocessen goed op elkaar worden afgestemd zodat die elkaar optimaal ondersteunen en versterken. Het is belangrijk dat medewerkers op de hoogte zijn van elkaars werk en dat keuzes vanuit een integraal perspectief gemaakt worden.

We zorgen dat we de wensen en behoeften van onze doelgroepen goed in het vizier hebben en spelen daar waar mogelijk op in.

In dat kader werken we de komende jaren aan de volgende actielijnen:

11. Samenwerkingsrelaties herijken
12. Doelgroepen kennen en bereiken
13. Integrale samenwerking organiseren en faciliteren
14. Bedrijfsvoering gezond houden

Actielijn 11: Samenwerkingsrelaties herijken

De gemeenschappelijke regeling ondergaat de komende jaren een ingrijpende wijziging doordat de rijksoverheid waarschijnlijk per 1 januari 2024 niet langer als partner in de gemeenschappelijke regeling betrokken zal zijn. Vorm, inhoud en condities van de toekomstige samenwerking tussen RHC's en de rijksoverheid zijn de komende jaren onderwerp van onderzoek en onderhandeling.

Het NHA wordt primair een voorziening van en voor de decentrale overheden in het verzorgingsgebied. Wij grijpen deze ontwikkeling aan om ons provinciale en regionale profiel aan te scherpen en onze positie in Noord-Holland te versterken door meer in te zetten op samenwerking in de eigen provincie. Over onze bijdragen aan landelijke projecten stemmen we af met de andere RHC's.

Als de rijksoverheid is uitgetreden, blijven de gemeenten Haarlem en Velsen als enige risicodragende partners over. De andere overheidsorganisaties waarmee en waarvoor het NHA werkt, zijn tot dusver allemaal op basis van een dienstverleningsovereenkomst aangesloten. Het draagvlak van twee deelnemers aan de regeling is een smalle basis voor een gezonde toekomst. Daarom streven we ernaar enkele nieuwe partners te bewegen tot deelname aan de gemeenschappelijke regeling.

Versteving realiseren we ook door de Omgevingsdienst IJmond, Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, Veiligheidsregio Kennemerland, Cocensus en Recreatie Noord-Holland als DVO-partners aan onze organisatie te verbinden.

Acties en resultaten:

- In 2024 heeft de relatie met de rijksoverheid een nieuwe vorm en invulling gekregen met een passende financiering.
- In 2024 is de gemeenschappelijke regeling aangevuld met nieuwe partners.
- In 2021 heeft het NHA vijf gemeenschappelijke regelingen als DVO-partners aan zich verbonden.

Actielijn 12: Doelgroepen kennen en bereiken

Het NHA wil zichtbaar en laagdrempelig toegankelijk zijn voor iedereen. Om effectief te zijn in ons marketing- en communicatiebeleid, stemmen we onze communicatiekanalen en marketinginstrumenten af op de functies die we uitvoeren en de doelgroepen die we daarbij voor ogen hebben.

Voor het NHA als expertisecentrum zijn de aangesloten overheidsorganisaties en hun ambtenaren de primaire doelgroep. Met hen communiceren we vooral persoonlijk via de adviseurs en inspecteurs, en verder via specifieke nieuwsbrieven en de webpagina's over digitaal informatiebeheer.

Een secundaire doelgroep van het NHA als expertisecentrum vormen collega-erfgoed- en archiefinstellingen, met wie we kennis delen en samenwerken. Collegiaal contact en het landelijke Kennisplatform Informatie en Archief zijn de belangrijkste communicatiekanalen met de instellingen en professionals in regio, provincie en land.

Als collectiecentrum zijn we primair gericht op onderzoekers die onze collectie en data actief gebruiken, zoals stamboomonderzoekers, (amateur)historici en burgers en bedrijven die bouwtekeningen nodig hebben. Voor deze doelgroep zijn de website (met daarin de chatfunctie) en het persoonlijke contact op de studiezaal de belangrijkste communicatiekanalen.

Om meer inzicht te krijgen in de behoeftes van de onderzoekers gaan we de webstatistieken en de bezoekgegevens van landelijke archief- en erfgoedportals grondiger analyseren. We doen mee aan het tweejaarlijkse landelijke klanttevredenheidsonderzoek en vullen dit waar nodig aan met eigen onderzoek.

Als publiekscentrum ontwikkelen we ons steeds meer tot een open, maatschappelijk geïntereerde organisatie die actief naar buiten treedt met een gevarieerde en laagdrempelige programmering. Als zodanig zijn we primair gericht op een breed, (latent) historisch geïnteresseerd publiek, vooral uit het verzorgingsgebied. De belangrijkste communicatiekanalen om het brede publiek te bereiken zijn de sociale, lokale en regionale media.

We willen als publiekscentrum ook relevant zijn voor bezoekers die hun wortels niet in Nederland hebben. Omdat we deze groepen nog niet goed kennen, onderzoeken we hoe we hen het best kunnen benaderen. Hier ligt een relatie met het verwervingsbeleid (zie actielijn 1) en de programmering (zie actielijn 9). Ook bevragen we de bezoekers van de tentoonstellingen en activiteiten in de Janskerk over hun ervaringen, interesses en wensen.

Communicatiekanalen die we inzetten voor vrijwel alle doelgroepen, zijn onze eigen website, de website Oneindig Noord-Holland, nieuwsbrieven, sociale media en ons halfjaarlijkse magazine Uitgelicht. Deze communicatiemix werkt goed en blijft dan ook gehandhaafd.

De eigen website fungeert als basis voor alle communicatie-uitingen en is voor veel actielijnen een belangrijk ondersteunend instrument. Vooral de verdiepende verhalen worden veel gelezen. Door de content van de website via de sociale media te 'pluggen', creëren we een breed bereik. Geleidelijke aanpassingen aan de website zijn wenselijk. We willen de website een net zo laagdrempelige en uitnodigende uitstraling geven als de publiekslocatie en daarmee verschillende soorten gebruikers kunnen bedienen. We willen meer gevarieerde en actuele content kunnen plaatsen: verdiepende verhalen uit en over onze collectie, berichten over innovaties en ontwikkelingen waar we aan

werken, Engelstalige webcontent. Om de website toegankelijker te maken voor mensen met een beperking, willen we meer gebruik gaan maken van bewegend beeld en gesproken woord, waaronder vlogs en podcasts.

Met een algemene publiciteitscampagne willen we onze zichtbaarheid en (naams)bekendheid in het verzorgingsgebied vergroten. Idealiter gaat de campagne gepaard met activerende projecten zoals het vastleggen van verhalen voor opname in de collectie of het archiveren van sociale media.

Acties en resultaten:

- De overheidspartners, collega-instellingen en particuliere archiefvormers kennen en waarderen het NHA als expertisecentrum en zijn goed geïnformeerd over de diensten, producten en innovaties van het NHA.
- Het NHA heeft op klantonderzoek gebaseerd inzicht in de wensen en behoeften van de actieve gebruikers van de collectie en de (potentiële) bezoekers van de tentoonstellingen en activiteiten.
- De website van het NHA geeft inzicht in en uitvoering aan de functies van expertise-, collectie- en publiekscentrum.
- De zichtbaarheid en (naams)bekendheid van het NHA in de provincie groeit door een activerende publiekscampagne.

Actielijn 13: Integrale samenwerking organiseren en faciliteren

Het NHA is op alle fronten in beweging. Onze medewerkers zijn professionals met uiteenlopende specialismen. De reguliere taakuitvoering vergt een samenspel van verschillende deskundigheden. De digitale ontwikkelingen vragen om actieve inbreng van medewerkers in experimenten en cocreatieprocessen. Onze kernwaarden vormen de basis waarop wij samen werken en mooie resultaten behalen. We zijn innovatief en, zowel naar anderen als naar elkaar, betrouwbaar, open en samenwerkingsgericht.

Integrale samenwerking tussen de verschillende organisatieonderdelen is een van de belangrijkste organisatieopgaven voor de komende jaren. Het NHA werkt met een matrixorganisatie voor programma's, waarbij er naast de aansturing door de afdelingsmanagers sprake is van operationele aansturing vanuit het programma.

Leiderschap, eenduidige processen, voortdurende kennisdeling en aandacht voor interne communicatie zijn de randvoorwaarden voor integrale samenwerking.

De leidinggevenden zorgen dat medewerkers efficiënt en ontwikkelingsgericht en vanuit hun professionaliteit kunnen werken. Het managementteam verbindt de afdelingen en stuurt op de organisatiebrede strategische belangen.

Naarmate de digitalisering verder doordringt in ons werk, nemen de afhankelijkheden tussen processen toe. We maken hiervoor een organisatiegids.

Expertise wordt over afdelingsgrenzen heen ingezet waar nodig. Als gevolg van het programma Digitaal Informatiebeheer werken we de komende jaren met 70% vaste en maar liefst 30% tijdelijke, vooral technisch en digitaal opgeleide medewerkers. Om ervoor te zorgen dat de staande organisatie sterker wordt van hun inbreng, worden medewerkers uit de hele organisatie bij het programma betrokken door middel van kennissessies en participatie in (deel)projecten. Beleids- en inrichtingskeuzes die voortvloeien uit het programma worden goed vastgelegd. Als het programma in 2023 afloopt, moet duidelijk zijn hoe het digitale informatiebeheer, inclusief de daarbij

betrokken medewerkers en de daarvoor benodigde expertise in de lijnorganisatie, wordt verankerd en gepositioneerd.

We zorgen voor goede interne communicatie via nieuwsbrieven en voor voldoende gelegenheid voor afstemming en uitwisseling tussen medewerkers en management.

De dynamiek in de organisatie als gevolg van het grote aandeel tijdelijke krachten vraagt veel van het werkgeverschap en de HR-functie. Het is van belang dat de juiste mensen op de juiste momenten op de juiste plekken worden geplaatst binnen het daarvoor beschikbare budget. Ook moeten we bewaken dat de organisatie een eenheid blijft en dat het programma daarin goed is ingebed.

Bij de werving en selectie van nieuwe mensen hechten we aan vakkennis en kundigheid, aan gedeelde kernwaarden en aan een betere afspiegeling van de diversiteit van de samenleving in onze organisatie.

Wij sturen voortdurend op de kennis en competenties van onze medewerkers, anticiperend op en aansluitend bij de ontwikkelingen in ons werk en de doelen waar het NHA aan werkt. Onderdeel van onze HR-gesprekscyclus is een strategisch opleidingsplan. Om de ontwikkeling van organisatie en medewerkers goed vorm te geven, krijgt dit de komende jaren extra aandacht.

Vitaliteitsbeleid is in de komende periode een belangrijk onderdeel van de cao en nodig om mensen in staat te stellen het hoge ambitieniveau van de organisatie en de veeleisendheid van de maatschappij aan te kunnen. We zullen meer dan voorheen gelegenheid geven om thuis te werken. Het kantoor fungeert in toenemende mate als ontmoetingsplaats.

Acties en resultaten:

- Ter ondersteuning van de integrale samenwerking is in 2022 een organisatiegids beschikbaar.
- In 2023 is het digitale informatiebeheer structureel verankerd in de organisatie.
- Het NHA is een inclusieve organisatie die op basis van een strategisch opleidingsplan structureel werk maakt van de ontwikkeling van de medewerkers zodat deze de veranderende werkwijze mede kunnen vormgeven.
- Het NHA geeft adequaat invulling aan vitaliteitsbeleid.

Actielijn 14: Bedrijfsvoering gezond houden

De verwachte uittreding van de rijksoverheid uit de gemeenschappelijke regeling heeft geen financiële consequenties. De analoge rijkscollectie blijft bij het NHA in beheer en het rijk blijft daarvoor zijn aandeel betalen.

Alle via de gemeenschappelijke regeling en dienstverleningsovereenkomsten bij ons aangesloten overheidsorganisaties erkennen het belang van de ontwikkeling van duurzaam digitaal informatiebeheer en investeren de komende jaren extra in het Programma Digitaal Informatiebeheer.

Het NHA kent twee locaties: het publiekscentrum in de Janskerk (eigendom van de gemeente Haarlem) en het collectiecentrum aan de Kleine Houtweg (eigendom van het Rijksvastgoedbedrijf). In de locatie Kleine Houtweg vragen het opheffen van de studiezaalfunctie en de komst van de scanruimte om herziening van de indeling en

aanpassing van de inrichting. Het monumentale voorgebouw blijft onderverhuurd aan het cultuureducatief centrum Hart.

Sinds 1 januari 2019 zijn de RHC's verantwoordelijk voor het gebouw- en installatieonderhoud van de rijksgebouwen die zij in gebruik hebben. De evaluatie van deze werkwijze in 2021 is de opmaat naar een nieuwe huurovereenkomst met het Rijksvastgoedbedrijf per 2022.

Het NHA wil een positieve bijdrage leveren aan de samenleving, het milieu en de leefomgeving en streeft er daarom naar te voldoen aan eisen ten aanzien van duurzaamheid en maatschappelijk ondernemen.

Acties en resultaten:

- In 2021 is besloten over eventuele aanpassingen in de indeling en inrichting van de locatie Kleine Houtweg aan de veranderde functies van deze locatie.
- Per 2022 is het huurcontract met het Rijksvastgoedbedrijf vernieuwd.
- NHA voldoet in 2021 voor beide locaties aan de eisen voor het gouden Green Key-certificaat op het gebied van duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen.